

Hoge Raad

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1998). Hoge Raad: 16 januari 1998, nr. 9021 . *Nederlandse Jurisprudentie*, (284), 1573-1579.

Document status and date:

Published: 01/01/1998

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

verder terug dan tot het tijdstip van inwerkingtreding van deze Rijkswet, indien het Nederlandschap voor dat tijdstip is verkregen of verleend."

Met het tijdstip van inwerkingtreding van „deze Rijkswet" wordt bedoeld op het tijdstip van in kracht treden van de Rijkswet die de geldende Rijkswet op het Nederlandschap wijzigd. Art. II toont onmiskenbaar aan, dat bij onmiddellijke werking van het gewijzigde art. 14 het Nederlandschap van personen ook op grond van in het verleden liggende feiten zou kunnen worden ontnomen, zij het dat de ontneming slechts in beperkte mate terugwerkende kracht kan hebben.

In casu werd de bedrieglijke handeling verricht in 1987. Bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel in of voor 1999 komt ook de in de onderhavige beschikking van de Hoge Raad centraal staande persoon weer in de gevarenzone terecht, nu de voorgestelde verjaringstermijn twaalf jaren is. Het zou uiteraard vooralsnog onterecht zijn om te stellen, dat de betrokkene is blij gemaakt met een dode mus. Voorlopig mag het vogeltje rondfladderen, maar achter struikgewas worden geweren en kanonnen opgesteld, die het leven van deze mus zouden kunnen gaan bedreigen.

6. De vraag moet nog worden gesteld, of het terugwerkend effect van het gewijzigde art. 14 geoorloofd is. In het strafrecht is een dergelijk effect terecht volstrekt taboe: *nulla poena sine praevia lege poenali*. Zulks blijkt uit art. 1 Wetboek van Strafrecht en art. 7 Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. Zou de mogelijkheid tot intrekking van de verkrijging of verlening van het Nederlandschap in het Wetboek van Strafrecht zijn opgenomen als mogelijke bijkomende straf, dan zou het bedoelde effect een schending van het *nulla poena-beginsel* opleveren. Is zulks nu anders, indien deze mogelijke reactie niet in het Wetboek van Strafrecht een plaatsje zal krijgen, maar in de Rijkswet op het Nederlandschap zal worden opgenomen? Degene wiens nationaliteit wordt ontnomen wegens het verrichten van een frauduleuze handeling, zal de ontneming van het Nederlandschap op grond van het voorgestelde art. 14 Rijkswet op het Nederlandschap vermoedelijk wel degelijk als straf ervaren. Het is ook de vraag, hoe het Europese Hof van de Rechten van de Mens een dergelijke nationaliteitsrechtelijke reactie zal kwalificeren. Kan een wetgever zich aan het *nulla poena-beginsel* zoals verwoord in art. 7 Europees Verdrag onttrekken door een sanctie blijkens de plaatsing in een bijzondere wet als niet strafrechtelijk te labelen? Het wil me voorkomen, dat deze kwestie de aandacht van het parlement verdient.

7. Een detail verdient nog korte aandacht. Indien de „verjaringstermijn" in het voorgestelde art. 14 vastgesteld op twaalf jaren, lijkt deze op het eerste gezicht precies te sporen met de termijn van art. 70 sub 3 Wetboek van Strafrecht. Bij nadere beschouwing lopen deze periodes

van twaalf jaren echter wellicht niet geheel parallel. De voorgestelde termijn van art. 14 lid 1 gaat lopen op het moment van verkrijging of verlening van het Nederlandschap. De strafrechtelijke verjaringstermijn loopt vanaf het ogenblik waarop de bedrieglijke handeling is verricht. Art. 71 Wetboek van Strafrecht bepaalt hieromtrent voor valsheidsdelicten, dat de termijn van verjaring aanvangt: „op de dag na die waarop gebruik is gemaakt van het voorwerp ten opzichte waarvan de valsheid ... is gepleegd". Het aan de hand van art. 71 vast te stellen ogenblik kan – zeker bij naturalisatie – twee jaren of soms zelfs eerder liggen dan het moment van verlening van het Nederlandschap. Dit feit brengt met zich mee, dat de verkrijging of verlening van het Nederlandschap nog ongedaan gemaakt zou kunnen worden op een moment, waarop strafrechtelijke actie onmogelijk is. Dit is op zijn minst eigenaardig.

GRdG

Nr. 284

HOGE RAAD

16 januari 1998, nr. 9021

(Mrs. Martens, Neleman, Herrmann, Jansen, De Savornin Lohman; A-G Mok; m.nt. GRdG)

Nationaliteit. Opteren voor het Nederlandschap als bedoeld in art. 6 Toescheidingsovereenkomst Nederland-Suriname vereist dat betrokkene woonplaats in Nederland heeft; dat betekent niet dat de optie slechts in Nederland kan worden uitgebracht.

Verzoeker is in 1962 te Suriname geboren en heeft zich in 1974 met zijn moeder gevestigd in Nederland. Verzoeker had bij zijn geboorte de Nederlandse nationaliteit en die heeft hij, toen Suriname op 25 nov. 1975 onafhankelijk werd, behouden op grond van art. 6 lid 2 Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten Nederland-Suriname (TO). In 1976 is verzoeker teruggekeerd naar Suriname, waar ook zijn vader woonde. Hij verkreeg toen de Surinaamse nationaliteit op grond van art. 6 lid 1 TO. In 1992 is verzoeker weer naar Nederland gekomen.

Verzoeker heeft zich gewend tot de Rechtbank in Den Haag en verzocht, met toepassing van art. 17 Rijkswet op het Nederlandschap (RWN), vast te stellen dat hij de Nederlandse nationaliteit bezit op grond van een daartoe door hem ten overstaan van een medewerkster van de Nederlandse ambassade te Paramaribo uitgebrachte optieverklaring. De rechtbank heeft het verzoek afgewezen met de overweging dat de optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht.

Hoge Raad: De middelen falen op de gronden vermeld in de conclusie van het Openbaar Ministerie.

Conclusie OM: Uit HR 28 sept. 1990, NJ 1991, 293, m.nt. G.R. de Groot blijkt dat een optieverklaring een vormvrije rechtshandeling is, waarvoor het opmaken van een schriftelijk bewijsstuk geen constitutief vereiste is. In die zaak werd het (geweigerde) verzoek om afgifte van een Nederlands paspoort beschouwd als een (geldige) optieverklaring ex. art. 10 TO. Art. 11 lid 1 onder c TO bepaalt dat kennisgevingen als bedoeld in die overeenkomst in Suriname kunnen worden gedaan, onder meer aan de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiger en consulaire ambtenaren. Noch art. 6, noch enig ander artikel in de TO bevat een uitzondering op deze regel, zodat moet worden aangenomen dat zij ook geldt voor de kennisgeving bedoeld in art. 6 lid 4.

Het in art. 6 lid 4 TO gestelde woonplaatsvereiste doet aan het voorgaande niet af. Om rechtsgeldig een optie voor het Nederlanderschap als hier bedoeld te kunnen uitbrengen, moest de betrokkene woonplaats in Nederland hebben. Dat sluit niet uit dat zulk een persoon op een gegeven moment feitelijk in Suriname is en een reden heeft op dat moment de optie uit te brengen. Het oordeel van de rechtbank dat de optie slechts in Nederland kon worden uitgebracht, berust derhalve op een onjuiste rechtsopvatting.

De optie van art. 6 lid 4 TO kon echter slechts tussen het bereiken van het 18e en dat van het 23e levensjaar rechtsgeldig worden uitgebracht. In die periode voldeed verzoeker echter niet aan het woonplaatsvereiste, zodat hij een optie als hier bedoeld niet met rechtsgewijs gevolg heeft kunnen uitbrengen.

(Rijkswet op het Nederlanderschap art. 17; Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten Nederland-Suriname art. 6)

Romeo Sonario Ruben Maddamin, te Leiden, verzoeker tot cassatie, adv. mr. drs. R.P. Dielbandhoesing,

tegen

De Staat der Nederlanden (Ministerie van Justitie), te 's-Gravenhage, verweerder in cassatie, adv. mr. H.A. Groen.

Rechtbank:

2. De feiten

a. Verzoeker, die volgens de stukken Romeo Sonario Ruben Maddamin is genaamd, is geboren te Paramaribo, Suriname, op 12 mei 1962 uit het huwelijk van Wilfride Annette Norine Uizer en Rohmat Maddamin.

b. Op 24 september 1974 heeft hij zich, komende uit Suriname, in Nederland gevestigd. Op genoemde datum is hij ingeschreven in het bevolkingsregister van Amsterdam.

c. Vervolgens is verzoeker op 30 augustus 1976 uit het bevolkingsregister uitgeschreven wegens vertrek naar Paramaribo, Suriname. Hij staat sedert 2 juli 1976 ingeschreven in het be-

volkingsregister van Paramaribo.

d. Op 17 januari 1992 is verzoeker komende uit Suriname, ingeschreven in het bevolkingsregister van Rotterdam. Wegens vertrek onbekend waarheen werd hij daaruit vervolgens op 2 november 1993 uitgeschreven.

e. Tenslotte is verzoeker op 4 mei 1994 ingeschreven in het bevolkingsregister van Leiden.

f. Verzoekers vader had zijn woon- en verblijfplaats op 25 november 1975 in Suriname en is, komende uit Suriname, op 1 november 1979 ingeschreven in de gemeente Goes.

g. Op 17 november 1980 heeft verzoekers vader door naturalisatie de Nederlandse nationaliteit verkregen met bepaling dat het Nederlanderschap wordt onthouden aan zijn buiten het koninkrijk verblijvende minderjarige kinderen.

h. De moeder van verzoeker heeft zich op 5 juni 1975 blijvend in Nederland gevestigd. Sedert die datum staat zij onafgebroken ingeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Velsen.

3. Het verzoek

Het verzoek strekt ertoe dat de rechtbank zal vaststellen dat verzoeker de Nederlandse nationaliteit bezit. Hij stelt daartoe – kort gezegd – dat hij die nationaliteit bezit op grond van een door hem daartoe afgelegde optieverklaring.

4. Het standpunt van de Staat

De Staat heeft de stellingen van verzoeker gemotiveerd weersproken.

5. De conclusie van de officier van justitie

De officier van justitie heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek.

6. Beoordeling

6.1. Vaststaat dat verzoeker bij zijn geboorte de Nederlandse nationaliteit bezat en dat hij op 25 november 1975 die nationaliteit heeft behouden op grond van het bepaalde in artikel 6 lid 2 van de Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten, gesloten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de republiek Suriname (hierna: TO). Verzoeker verbleef op genoemde datum immers met zijn moeder in Nederland – in een ander land dan zijn vader – en volgde haar in het behouden van de Nederlandse nationaliteit.

6.2. Op de dag waarop Suriname onafhankelijk werd verbleef verzoekers vader in Suriname en verkreeg deze op grond van artikel 3 TO de Surinaamse nationaliteit, waardoor hij het Nederlanderschap verloor.

6.3. Toen verzoeker vervolgens op 30 augustus 1976 terugkeerde naar Suriname, waar ook zijn vader woonde, was verzoeker nog minderjarig en verkreeg hij op grond van het bepaalde in artikel 6 lid 1 TO de Surinaamse nationaliteit.

6.4. Verzoeker betoogt dat hij thans de Nederlandse nationaliteit bezit op grond van een daartoe door hem ten overstaan van een mede-

werkster van de Nederlandse ambassade te Paramaribo uitgebrachte optieverklaring. Hij heeft aangeboden door middel van getuigen te bewijzen dat hij een zodanige optieverklaring heeft afgelegd.

6.5. De rechtbank overweegt daaromtrent het volgende. Op grond van het bepaalde in artikel 6 lid 4 TO had verzoeker mits hij in Nederland woonde het recht om binnen vijf jaar na het bereiken van de meerderjarige leeftijd te opteren voor het Nederlanderschap. Zoals door de Staat ter terechtzitting is verklaard werd aan iemand die het recht had om in Nederland te opteren desverzocht daartoe een zogenaamd optievisum verstrekt.

Verzoeker heeft ter terechtzitting desgevraagd – kort samengevat – verklaard dat de betreffende medewerkster van de ambassade hem heeft meegedeeld dat hij in Nederland moest opteren waartoe hem een visum kon worden verstrekt doch dat hij zelf om hem moverende redenen aan zijn voornemen om naar Nederland te gaan om te opteren geen uitvoering heeft gegeven.

6.6. Het aanbod van verzoeker om door middel van getuigen te bewijzen dat hij in Suriname heeft geopteerd zal de rechtbank passeren. Indien verzoeker in het bewijs zou slagen zou zulks immers niet kunnen leiden tot toewijzing van het verzoek omdat de optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht.

6.7. Gelet op het vorenstaande is niet komen vast te staan dat verzoeker de Nederlandse nationaliteit bezit. Het verzoek vast te stellen dat hij de Nederlandse nationaliteit bezit dient dan ook te worden afgewezen.

Beslissing

De rechtbank wijst het verzoek af.

Cassatiemiddelen:

3. Requirant is van mening dat bedoelde beschikking niet in stand blijven vanwege schending van het recht, subsidiair verzuim van vormen. Daartoe voert hij twee cassatiemiddelen aan.

4. Ter toelichting van de cassatiemiddelen merkt requirant het navolgende op:

Met betrekking tot cassatiemiddel I:

De rechtbank heeft in zijn beschikking geoordeeld dat volgens de Staat aan iemand die gerechtigd is te opteren een optievisum wordt verstrekt. Requirant zou ter terechtzitting hebben verklaard dat een medewerkster van de Nederlandse ambassade in Paramaribo hem daartoe een visum wilde verlenen om in Nederland te kunnen opteren, maar dat requirant geweigerd zou hebben.

Voorts stelt de beschikking dat het aanbod van requirant om door middel van getuigen te bewijzen dat hij in Suriname heeft geopteerd, desalniettemin kan leiden tot toewijzing van het verzoek omdat de optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht.

Requirant is van mening dat de rechtbank is uitgegaan van een onjuiste veronderstelling.

5. Gebleken is dat requirant op 25 november 1975 woonplaats noch werkelijk verblijf in Suriname had, zodat hij nadien de Surinaamse nationaliteit niet effectief heeft verkregen.

Ingevolge art. 6 lid 2 van de Toescheidingsovereenkomst volgt een minderjarige de nationaliteit die zijn moeder ingevolge de Toescheidingsovereenkomst verkrijgt of behoudt, indien en zolang hij in een ander land verblijft dan de vader.

Voor de toepasselijkheid van dit lid is niet van belang of de kinderen met hun moeder in gezinsverband leven. Requirant heeft eerst tot 30 augustus 1976 met zijn moeder in Nederland gewoond. Nadien verbleef requirant bij zijn Nederlandse grootmoeder, die het voogdij-schap over hem had verkregen.

In 1979 vertrok de vader van requirant naar Nederland. In de zin van de TOS was requirant in dat jaar nog minderjarig. Aangezien requirant in 1979 bij zijn grootmoeder verbleef, die de Nederlandse nationaliteit heeft behouden, meent hij met toepassing van art. 6 lid 2 het Nederlanderschap te hebben behouden. Requirant wordt aldus geacht de Surinaamse nationaliteit niet te hebben verkregen.

6. Met betrekking tot cassatiemiddel II:

Requirant is van mening, dat indien wordt aangenomen dat hij na 30 augustus 1976 op grond van art. 6 lid 1 van de TOS de Surinaamse nationaliteit verkreeg, hij geacht moet zijn door optie het Nederlanderschap voor 12 mei 1985 te hebben verkregen. Krachtens het bepaalde in art. 6 lid 4 van de TOS had requirant mits hij in Nederland woonde het recht om binnen vijf jaar na het bereiken van de meerderjarige leeftijd te opteren voor het Nederlanderschap.

7. Requirant kan door middel van getuigen aantonen een optieverklaring te hebben afgelegd bij de Nederlandse vertegenwoordiging in Paramaribo, voor zijn 23ste levensjaar. De rechtbank oordeelde dat aan dat aanbod moet worden voorbijgegaan, aangezien een optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht. De ambassademedewerkster heeft zich kennelijk gerealiseerd dat requirant een wilsverklaring als bedoeld in art. 10 van de Toescheidingsovereenkomst wilde afleggen, doch gaf hem te kennen niet in aanmerking te komen voor het Nederlanderschap.

Aan dit cassatieberoep legt requirant ten grondslag een arrest van de Hoge Raad van 28 september 1990, gepubliceerd in Rechtspraak Vreemdelingenrecht 1992, nr. 47. Daarin heeft de Hoge Raad geoordeeld, dat verzoeker die in Suriname bij de Nederlandse ambassade heeft geopteerd, het Nederlanderschap bezit. Immers, een dergelijke optie is vormvrij en kan ten overstaan van de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging en consulaire ambtenaren in Suriname worden gedaan, ex art. 11 lid 1 aanhef en onder b van de Toescheidingsovereenkomst.

Bij brief van 18 maart 1997 aan de Arrondissementsrechtbank Den Haag, stelt de Staatssecretaris van Justitie dat op 6 mei 1996 bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken is gevraagd of requirant daadwerkelijk voor zijn 23ste levensjaar zich terzake heeft gewend tot de ambassade in Paramaribo. Tot op heden heeft Buitenlandse Zaken de Staatssecretaris van Justitie niet nader geïnformeerd.

8. Door de invoering van de visumplicht op 1 september 1980 voor Surinaamse staatsburgers, vormt de woonplaatsvereiste een belemmering voor het verkrijgen van een visum.

Blijkens de ambtelijke conclusies van besprekingen tussen Nederland en Suriname omtrent de Toescheidingsovereenkomst van 10 februari 1989, is overeengekomen het woonplaatsvereiste als bedoeld in art. 6 lid 4 van de TOS te laten vallen en de Toescheidingsovereenkomst op dit punt te wijzigen.

Onder deze omstandigheden, mede in aanmerking genomen het aanbod van requirant tot het horen van getuigen, welk aanbod niet gebaat heeft, moet derhalve requirant geacht worden het Nederlanderschap te bezitten.

(enz.)

Conclusie A-G mr. Mok:

1. Korte beschrijving van de zaak

1.1. Verzoeker van cassatie, Maddamin, is geboren te Paramaribo op 12 mei 1962 uit het (later door echtscheiding in 1967 ontbonden) huwelijk van Wilfride Annette Norine IJzer en Rohmat Maddamin.

1.2. Op 24 september 1974 heeft (de toen 12-jarige) Maddamin zich, evenals zijn moeder, komende uit Suriname, gevestigd in Nederland, waar hij stond ingeschreven in het bevolkingsregister van Amsterdam. Op 30 augustus 1976 is hij bij dit register uitgeschreven wegens vertrek naar Suriname.

1.3. De moeder van Maddamin heeft zich op 5 juni 1975 blijvend in Nederland gevestigd; sindsdien staat zij onafgebroken ingeschreven in het bevolkingsregister van Velsen.

Verzoekers vader had op 25 november 1975 woon- en verblijfplaats in Suriname en is, komende uit Suriname, op 1 november 1979 ingeschreven in het bevolkingsregister van Goes. Op 17 november 1980 is de vader genaturaliseerd tot Nederlander, met bepaling dat het Nederlanderschap wordt onthouden aan zijn buiten het koninkrijk verblijvende minderjarige kinderen.

1.4. Maddamin had bij zijn geboorte de Nederlandse nationaliteit en die heeft hij, toen Suriname op 25 november 1975 onafhankelijk werd, behouden op grond van art. 6, lid 2, van de Toescheidingsovereenkomst inzake natio-

naliteiten Nederland-Suriname²(TO). Hij verbleef op de genoemde datum immers met zijn moeder buiten Suriname, nl. in Nederland.

Op 30 augustus 1976 is hij echter teruggekeerd naar Suriname, waar ook zijn vader woonde. Verzoeker was destijds ongeveer 14 jaar, dus minderjarig. Hij verkreeg toen de Surinaamse nationaliteit op grond van art. 6, lid 1, TO.

1.5. Op 17 januari 1992 is Maddamin, komende uit Suriname, ingeschreven in het bevolkingsregister van Rotterdam. Op 2 november werd hij wegens vertrek bestemming onbekend weer uitgeschreven. Vervolgens is hij op 4 mei 1994 ingeschreven in het bevolkingsregister van Leiden.

1.6. Bij verzoekschrift van 12 maart 1996 heeft Maddamin zich gewend tot de rechtbank in Den Haag en verzocht, met toepassing van art. 17 van de Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN), vast te stellen dat hij de Nederlandse nationaliteit bezit.

Maddamin heeft gesteld dat hij op grond van art. 6, lid 4, TO gerechtigd was geweest te opteren voor het Nederlanderschap, van welk recht hij ook gebruik had gemaakt voor hij de leeftijd van drieëntwintig jaar had bereikt. De optie zou hebben plaatsgevonden op de Nederlandse ambassade in Suriname. Aangezien het ambassadepersoneel niet adequaat op Maddamins verklaring had gereageerd, was van die optie geen schriftelijk bewijs voorhanden.

Met een beroep op een beschikking van de Hoge Raad³, betoogde Maddamin dat dit er niet aan in de weg stond dat hij rechtsgeldig voor het Nederlanderschap had geopteerd. Zo nodig bood hij aan nader bewijs te leveren van zijn verklaring bij de ambassade destijds. De optie zou hebben plaatsgevonden tussen omstreeks mei 1984 en mei 1985⁴.

1.7. De Staat heeft aangevoerd dat Maddamin bij zijn terugkeer in Suriname de Surinaamse nationaliteit had gekregen op grond van art. 6, lid 1, TO.

In de periode tussen 12 mei 1980 en 12 mei 1985 heeft Maddamin kunnen opteren voor het Nederlanderschap. Nu niet was gebleken dat hij van dit recht gebruik had gemaakt, moest er volgens de Staat van worden uitgegaan dat hij dit niet had gedaan zodat het verzoek van Maddamin diende te worden afgewezen.

Ter zitting betoogde de Staat nog dat Maddamin, om te opteren, naar Nederland had moeten komen en dat hij daartoe met behulp van een optievissum op en neer had kunnen reizen.

1.8. Bij beschikking van 22 april 1997 heeft de rechtbank, overeenkomstig de conclusie van

2. Paramaribo, 25 november 1975, Trb. 1975, 132.

3. HR 28 september 1990, NJ 1991, 293 m.nt. G.R. de Groot

4. Nl. toen verzoeker 22 jaar oud was. Zie proces-verbaal ter terechtzitting van de rechtbank van 25 maart 1997, p. 2, 1e al.

1. Zie bijl. 4 bij de brief van de staatssecretaris van Justitie d.d. 18 maart 1997 (gestempeld 20 maart 1997) aan de rechtbank in Den Haag.

de officier van justitie, het verzoek afgewezen.

1.9. Tegen deze beschikking heeft Maddamin (tijdig) beroep in cassatie ingesteld, onder aanvoering van een tweetal middelen.

2. Bespreking van middel I

2.1.1. *Middel I* zoals gerectificeerd bij brief van 6 augustus 1997, stelt dat de rechtbank is uitgegaan van een onjuiste veronderstelling (cassatierekest, nr. 4).

Gebleken zou zijn dat verzoeker op 25 november 1975 woonplaats en werkelijk verblijf buiten Suriname had, zodat hij nadien de Surinaamse nationaliteit niet effectief heeft verkregen (cassatierekest, nr. 5, 1e zin).

2.1.2. Verder voert het middel aan dat Maddamin op grond van art. 6, lid 2, TO het Nederlandschap heeft behouden. Volgens het middel zou Maddamin de Surinaamse nationaliteit niet effectief hebben verkregen doordat hij tot 1976 bij zijn moeder in Nederland verbleef en hij nadien in Suriname is opgevoed door zijn (Nederlandse) grootmoeder.

2.2.1. Zoals bleek heeft Maddamin op 25 november 1975 de Nederlandse nationaliteit behouden doordat hij op dat moment bij zijn moeder in Nederland verbleef (die eveneens de Nederlandse nationaliteit behield).

Terecht heeft de rechtbank vervolgens overwogen dat Maddamin door zijn terugkeer naar Suriname in 1976 de (Surinaamse) nationaliteit van zijn vader volgde (art. 6, leden 1 en 2, TO).

2.2.2. Noch het vertrek van zijn vader naar Nederland in 1979, noch het feit dat Maddamin in Suriname bij zijn (Nederlandse) grootmoeder verbleef, kan met zich meebrengen dat Maddamin de Nederlandse nationaliteit heeft herkegen of behouden.

De aanname in het middel, dat Maddamin met toepassing van art. 6, lid 2, TO het Nederlandschap bij zijn terugkeer naar Suriname in 1976 zou hebben behouden of het nadien zou hebben herkegen, is derhalve onjuist, waarop het middel afstuit.

3. Bespreking van middel II

3.1. *Middel II* (nrs. 6-8 van het cassatierekest) houdt in dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat zij aan het aanbod van Maddamin om te bewijzen dat hij op de Nederlandse ambassade had geopteerd voor het Nederlanderschap, voorbij moest gaan omdat de optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht.

Volgens het middel – verwijzend naar de hiervóór, in noot 3, genoemde beschikking – was de optieverklaring vormvrij en kon zij ook worden gedaan ten overstaan van de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiger en consulaire ambtenaren in Suriname op grond van art. 11, onder c, TO⁵.

Voorts wijst het middel erop dat de Staat

5. In het middel staat abusievelijk art. 11, onder b.

(Ministerie van Justitie) bij brief gevraagd heeft om inlichtingen ter zake aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze brief zou nog altijd niet zijn beantwoord.

Ten slotte voert het middel aan dat ook het woonplaatsvereiste van art. 6, lid 4, TO niet aan Maddamins optiegerechtigdheid in de weg kan staan, nu uit ambtelijk overleg zou blijken dat dit vereiste zal vervallen.

3.2. Met de in de laatste zin van de vorige paragraaf weergegeven stelling zal het middel doelen op overleg dat inmiddels heeft geresulteerd in een wijziging van de Toescheidingsovereenkomst.

Art. 2 van het op 1 december 1995 in werking getreden Protocol tot wijziging van de TO⁶ bepaalt:

„In artikel 6, eerste zin, van de Toescheidingsovereenkomst vervallen de woorden: mits deze nationaliteit is de nationaliteit van het land waar zij dan woonplaats hebben (...)”

Die bepaling heeft klaarblijkelijk geen terugwerkende kracht. Niet alleen bepaalt het Protocol daarover niets, het volgt ook a contrario uit art. 1, lid 2, waarin is vastgelegd dat een door art. 1, lid 1, aangebrachte wijziging in art. 5, lid 2, TO wél terugwerkt, nl. tot 1 januari 1986. Ten aanzien van de door art. 2 aangebrachte wijziging is niets van deze aard bepaald⁷.

3.3.1. De rechtbank heeft in ro. 6.6, het aanbod van Maddamin om door getuigen te bewijzen dat hij in Suriname (voor het Nederlanderschap) heeft geopteerd, als irrelevant gepasseerd.

Indien verzoeker, aldus de rechtbank, in dat bewijs zou slagen zou zulks immers niet kunnen leiden tot toewijzing van het verzoek „omdat de optieverklaring in Nederland had moeten worden uitgebracht”.

3.3.2. Uit het in noot 3 genoemde arrest van 28 september 1990 (dat betrekking had op een optie ex art. 10 TO) blijkt inderdaad dat een optieverklaring een vormvrije rechtshandeling is, waarvoor het opmaken van een schriftelijk bewijsstuk geen constitutief vereiste is⁸. In die zaak werd het (geweigerde) verzoek om afgifte van een Nederlands paspoort beschouwd als een (geldige) optieverklaring ex art. 10 TO.

Art. 11, lid I onder c, TO bepaalt dat kennisgevingen als bedoeld in die overeenkomst in Suriname kunnen worden gedaan, onder meer aan de Nederlandse diplomatieke vertegen-

6. 14 november 1994, Trb. 1994, 280.

7. In die zin ook HR 11 april 1997, RvdW 1997, 100C (NJ 1997, 705, m.nt. GRdG; red.), ro.3.3., 2e al. en c.o.m. § 2.6., 2e al.

8. Vgl. G.R. de Groot, Een gediscrimineerde vrouw?, Migrantenrecht 1995, p. 129, De Groot, Perikelen omtrent optieverklaringen, MR 1996, p. 61 en Poortman, Rechterlijke vaststelling van het bezit van de nationaliteit in Nederland en Duitsland, diss. RULI, 1996, p. 209 e.v.

woordiger en consulaire ambtenaren. Noch art. 6, noch enig ander artikel in de TO bevat een uitzondering op deze regel, zodat moet worden aangenomen dat zij ook geldt voor de kennisgeving bedoeld in art. 6, lid 4.

3.3.3. Het voorheen in art. 6, lid 4, TO gestelde woonplaatsvereiste doet aan het voorgaande niet af. Om rechtsgeldig een optie voor het Nederlanderschap als hier bedoeld te kunnen uitbrengen moest de betrokkene woonplaats in Nederland hebben.

Dat sluit niet uit dat zulk een persoon op een gegeven moment feitelijk in Suriname is en een reden heeft op dat moment de optie uit te brengen.

3.4. Uit het voorgaande volgt dat het oordeel van de rechtbank dat de optie in Nederland kon worden uitgebracht, op een onjuiste rechtsopvatting steunt en dat het middel, voor zover het zich tegen die opvatting keert, terecht is voorgesteld.

3.5.1. Uit de onbestreden vaststelling van de feiten in ro. 2 van de bestreden beschikking blijkt dat Maddamin van 30 augustus 1996 (toen hij 14 jaar was) tot 17 januari 1992 (toen hij 29 jaar was) woonplaats in Suriname heeft gehad.

De optie van art. 6, lid 4, TO kon slechts tussen het bereiken van het 18e en dat van het 23e levensjaar rechtsgeldig worden uitgebracht. In die periode voldeed verzoeker echter niet aan het woonplaatsvereiste, zodat hij een optie als hier bedoeld niet met rechtsgevolg heeft kunnen uitbrengen.

3.6.2. Uit het voorgaande volgt dat het middel, hoewel gegrond, bij gebrek aan belang niet tot cassatie kan leiden. Vernietiging van de beschikking van de rechtbank zou slechts tot gevolg kunnen hebben dat Maddamins verzoek op een andere grond zou worden afgewezen.

4. Conclusie

De conclusie luidt tot verwerping van het beroep, met veroordeling van verzoeker in de kosten.

Hoge Raad:

1. Het geding in feitelijke instantie

Met een op 13 maart 1996 ter griffie van de Rechtbank te 's-Gravenhage ingekomen verzoekschrift heeft verzoeker tot cassatie – verder te noemen: Maddamin – zich gewend tot die Rechtbank met het verzoek vast te stellen dat Maddamin de Nederlandse nationaliteit bezit.

Verweerder in cassatie – verder te noemen: de Staat – heeft het verzoek bestreden.

De Officier van Justitie heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek.

De Rechtbank heeft bij beschikking van 22 april 1997 het verzoek afgewezen.

(...)

2. Het geding in cassatie

(...)

3. Beoordeling van de middelen

De middelen falen op de gronden vermeld in de conclusie van het Openbaar Ministerie.

4. Beslissing

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Noot:

1. Voor goed begrip van de onderhavige beslissing van de Hoge Raad is essentieel te beseffen, dat optieverklaringen op grond van de Rijkswet op het Nederlanderschap of de Toescheidingsovereenkomst met Suriname (hierna af te korten als TOS) vormvrij zijn. Zie behalve de in de conclusie van A-G Mok vermelde beschikking van 28 sept. 1990, NJ 1991, 293 (m.n. GRdG) ook de beslissingen van HR 20 juni 1986, NJ 1987, 902; HR 13 jan. 1989, NJ 1990, 266 en HR 14 febr. 1992, NJ 1993, 262, alsmede HR 21 november 1997, NJ 1998, 283 (m.nt. GRdG). In de annotatie onder de laatstgenoemde beschikking is stilgestaan bij voorstellen tot wijziging van het karakter van het afleggen van optieverklaringen, die zijn gedaan in wetsontwerp 25891 (R 1609)..

2. In casu werd beweerd, dat in de Nederlandse ambassade in Paramaribo een optieverklaring was afgelegd ex art. 6 lid 4 TOS. Op het ogenblik waarop de beweerde optieverklaring zou zijn afgelegd, bevatte die bepaling evenwel de voorwaarde, dat de optant woonachtig moet zijn in Nederland. De rechtbank concludeerde – conform een stelling van het Ministerie van Justitie – dat een optieverklaring ex art. 6 lid 4 TOS gezien het woonplaatsvereiste in Nederland uitsluitend in Nederland kon worden afgelegd. Het aanbod om met getuigen het afleggen van de optieverklaring te bewijzen werd derhalve gepasseerd. De Hoge Raad besliste daarentegen door verwijzing naar de argumenten vermeld in de conclusie van A-G Mok, dat het woonplaatsvereiste in Nederland niet impliceert, dat de optieverklaring slechts in Nederland kan worden afgelegd. Het is denkbaar, dat ex art. 6 lid 4 TOS geldig wordt geopteerd in Paramaribo, mits de optant ten tijde van het afleggen van de optieverklaring wel woonplaats in Nederland heeft. Geconstateerd wordt evenwel, dat de optant in casu in de periode waarin de optieverklaring zou zijn afgelegd geen woonplaats in Nederland had. Bij gebrek aan belang bij betrokkene wordt derhalve cassatie van de beslissing van de rechtbank 's-Gravenhage achterwege gelaten. Voor de in de onderhavige zaak centraal staande persoon biedt de beslissing van de Hoge Raad geen soelaas. Denkbaar is dat de beslissing van de Hoge Raad voor net iets andere casus van groot belang is. Herinnerd zij aan de jurisprudentie over de inkleuring van het begrip „woonplaats” in de TOS (zie de uitspraken vermeld in de noot onder HR 11 april 1997, NJ 1997, 705 onder 2). Uit die rechtspraak blijkt, dat het heel wel denkbaar is, dat iemand feitelijk verbleef in Surina-

me, terwijl hij juridisch gezien in de zin van de TOS woonplaats in Nederland had.

3. Het woonplaatsvereiste in art. 6 lid 4 TOS was zeer omstreven. Zie daarover HR 11 april 1997, NJ 1997, 705 (m.n. GRdG) (ook vermeld in noot 7 van de conclusie van A-G Mok). Bij te Paramaribo ondertekend wijzigingsprotocol van 14 nov. 1994 (in werking getreden op 1 dec. 1995) werd het woonplaatsvereiste evenwel geschrapt uit art. 6 lid 4 TOS. Zie daarover de conclusie van A-G Mok onder punt 3.2. In die conclusie wordt ook reeds gewezen op het feit, dat het schrappen van het woonplaatsvereiste geen terugwerkende kracht had, zodat deze wijziging voor betrokkene in casu mosterd na de maaltijd was.

GRdG

Nr. 285

HOGE RAAD

26 november 1997, nr. 1224

(Mrs. Stoffer, Urlings, Fleers, Pos, Monné; A-G IJssink)

RvdW 1997, 237

Onteigening. Vervolg van HR 10 aug. 1994, NJ 1994, 35. Beperking van de eis na verwijzing. Geen niet-ontvankelijkheid van de resterende onteigeningsvordering.

De omstandigheden dat terzake van de onteigening van meer percelen één dagvaarding is uitgebracht, één eis is ingesteld en één aanbod is gedaan, leiden noch ertoe dat als één van die vorderingen niet-ontvankelijk is wegens het ontbreken van de noodzaak tot onteigening, de andere vorderingen dat lot moeten delen noch dat het de onteigenaar niet vrij zou staan zijn eis dienvooreenkomstig te beperken.

(Onteigeningswet art. 17-54)

De gemeente Leeuwarden, eiseres tot cassatie, voorwaardelijk incidenteel verweerster, adv. mr. H.A. Groen,

tegen

1. Tietje Koopmans, te Leeuwarden,
2. Mr. Gerhard Jan Niezink, te Roden, in zijn hoedanigheid van derde in de zin van artikel 20 van de Onteigeningswet,
3. Foelkelina Gertruda Gisela Kramer-Koopmans, te Kraggenburg, verweerders in cassatie, voorwaardelijk incidenteel eisers, adv. mr. J.G. de Vries Robbé.

Hof:

De beoordeling

1. Uit de gedingstukken, voorafgaand aan het door de Hoge Raad vernietigde vonnis d.d. 4 november 1993 van de rechtbank, leidt het hof af, dat de gemeente aanvankelijk aan haar vor-

dering ten grondslag legde dat de ten behoeve van de gemeente te onteigenen grond, bestaande uit de percelen kadastraal bekend gemeente Huizum, sectie F nummers 1073 en 1075, tezamen groot 1.91.00 ha, volledig voor het Medisch Centrum Leeuwarden (hierna: MCL) bestemd was en dat voor haar – de gemeente – de noodzaak tot die onteigening reeds volgt uit de stelling van Koopmans c.s., dat het MCL de te onteigenen grond niet rechtstreeks van Koopmans c.s. wilde kopen.

2. Mede in het licht van de omstandigheid dat tussen partijen vaststaat dat het MCL de door haar benodigde grond reeds van Koopmans c.s. heeft gekocht, moet het standpunt van de gemeente in haar na verwijzing door de Hoge Raad genomen conclusie van 22 maart 1995 en akte van 13 september 1995 kennelijk aldus worden verstaan, dat zij haar aanvankelijk als voormeld weergegeven standpunt niet langer handhaaft. Zij stelt thans, dat er ten aanzien van het perceel Huizum F 1075 noodzaak tot onteigening is gelegen in realisering van een benzinestation.

3. Nu het hier een nieuwe feitelijke stelling van de gemeente betreft en het de gemeente niet vrijstaat na de procedure in cassatie deze nieuwe feitelijke stelling op te werpen, kan op de door de gemeente gestelde noodzaak als vorenbedoeld in de procedure na verwijzing geen acht worden geslagen.

4. Uit het voorgaande volgt, dat in dit geding na verwijzing de door de gemeente gestelde noodzaak tot onteigening van het perceel Huizum F 1075 ter realisering van een benzinestation niet kan komen vast te staan.

5. Zo het vorenstaande al anders mocht zijn, dan kan dit de gemeente niet baten. Daartoe overweegt het hof het volgende.

6. De stelling van de gemeente, dat er ten aanzien van het perceel Huizum F 1075 noodzaak tot onteigening is gelegen in realisering van een benzinestation, is door Koopmans c.s. voldoende gemotiveerd weersproken.

De gemeente heeft geen bewijs terzake aangeboden. Derhalve is het door de gemeente gestelde niet komen vast te staan.

Slotsom

7. Uit het voorgaande volgt, dat de door de gemeente ingestelde vordering zoals vermindert bij conclusie na verwijzing dient te worden afgewezen.

8. De gemeente zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de kosten van het geding.
(enz.)

Principaal cassatiemiddel:

Schending van het recht en/of verzuim van vormen waarvan de niet-inachtneming nietigheid met zich brengt, omdat het Hof in het arrest, waarvan beroep, heeft beslist als in het dictum van het arrest vermeld, zulks ten onrechte om de